معرفی کتاب

دکتر فریدون سیامک‌نژاد

- **نام کتاب:** اپیدمیولوژی خودکشی
- **نویسنده:** دکتر محسن رضائیان
- **ناشر:** انتشارات نویسنده
- **نوبت چاپ:** اول، ۱۳۸۸
- **شمارگان:** ۱۰۰۰ جلد
- **قیمت:** ۳۰۰۰ تومان

مساله خودکشی از مسایل بسیار پیچیده‌ای است که به دلایل مختلف و شرایط گوناگون می‌تواند اتفاق بیفتد. اگرچه تمام خودکشی‌ها منجربه فوت نمی‌شوند، ولی این مساله باید مورد توجه کشورها قرار گرفته و حتی‌الامکان از آن جلوگیری نمایند. البته، بهترین راه جلوگیری از خودکشی، شناختن زمینه‌های آن و برطرف کردن عوامل ایجاد آن است. آقای دکتر محسن رضائیان همکار خوبمان در کتاب اپیدمیولوژی خودکشی به بررسی این پدیده پرداخته است.

در پیش‌گفتار کتاب به قلم نویسنده چنین می‌خوانیم:

پیش‌گفتار

خودکشی، پدیده بسیار پیچیده‌ای می‌باشد که عوامل گوناگون و درهم تنیده‌ای در رخ داد آن موثر هستند. براساس آخرین تخمین‌های سازمان جهانی بهداشت سالانه یک میلیون مرگ ناشی از خودکشی در دنیا رخ می‌دهد که سهم کشورهای آسیایی از این مقدار تقریباً در حدود شش صد هزار نفر خواهد بود. آمارها هم‌چنین نشان می‌دهند که به ازای هر یک مورد خودکشی بیش از ده تا بیست برابر آن اقدام به خودکشی رخ می‌دهد. بنابراین، دنیا هر سال شاهد بیست میلیون اقدام به خودکشی نیز می‌باشد.

علاوه بر این، بار اقتصادی ناشی از خودکشی برای جامعه و خانواده، به ویژه در خصوص افراد جوانی که سال‌های بالقوه زیادی از زندگی خویش را از دست می‌دهند، بسیار سنگین خواهد بود. هم‌چنین، رخ داد خودکشی و اقدام به خودکشی بار عاطفی بسیار توان‌فرسایی را بر روی بازماندگان فرد تحمیل می‌کند که ممکن است برای مدت‌های مدیدی آن‌ها را آزار دهد. اگر فرض نماییم که به ازای هر مورد خودکشی و یا اقدام به خودکشی در حدود پنج نفر از اقوام و دوستان فرد، تحت تاثیر شدید این واقعه قرار خواهد گرفت بنابراین با یک حساب ساده می‌توان برآورد نمود که سالانه بیش از صد میلیون نفر در دنیا تحت تاثیر واقعه خودکشی قرار خواهند گرفت.

دقیقاً براساس همین اهمیت روزافزون پدیده خودکشی است که انجمن بین‌المللی پیش‌گیری از خودکشی International Association for Suicide Prevention با مشارکت سازمان جهانی بهداشت (WHO) World Health Organization، روز دهم سپتامبر هر سال را به‌عنوان روز جهانی پیش‌گیری از خودکشی معرفی کرده و برنامه‌های ویژه‌ای را برای بزرگ‌داشت این روز در کشورهای مختلف به اجرا می‌گذارند.

خوش‌بختانه مطالعات علمی به عمل آمده در سال‌های اخیر، هر یک گوشه‌ای از زوایای تاریک این شبکه درهم تنیده علل را روشن نموده است. چنین مطالعاتی نه تنها در شناخت علل و عوامل موثر در پدیده خودکشی موثر

بوده‌اند، بلکه با ارایه راه‌کارهایی در پیش‌گیری از این پدیده، نقش به‌سزایی را ایفا نموده‌اند.

با در نظر گرفتن مطالب فوق و با عطف توجه به فقدان یک منبع فارسی مناسب و به روز پیرامون پدیده خودکشی، در کتاب حاضر سعی خواهد شد با استفاده از آخرین مطالعات به‌عمل آمده در ایران و جهان اپیدمیولوژی خودکشی شرح گردد.

برای انجام این منظور، کتاب به هشت فصل تقسیم گردیده است. فصل اول به کلیات و تعریف مفاهیم می‌پردازد. در این فصل هم‌چنین سعی خواهد شد که اهمیت موضوع و هم‌چنین مشکلات موجود در مطالعات اپیدمیولوژیک پدیده خودکشی مورد بررسی قرار گیرد. از آنجایی که در کتاب حاضر به خودکشی در قالب نگرش اپیدمیولوژیک پرداخته خواهد شد در فصل اول هم‌چنین به تعریف اپیدمیولوژی و انواع مطالعات اپیدمیولوژیک نیز اشاره خواهد شد.

موضوع فصل دوم بررسی اپیدمیولوژیک خودکشی از دیدگاه عوامل و خصوصیت فردی نظیر سن، جنس نژاد، مذهب، وضعیت تاهل، سابقه ابتلا به بیماری‌های روانی و غیرو خواهد بود. از آنجایی که دو متغیر جنس و مذهب تاثیر عمده‌ای را بر روی میزان‌های خودکشی ایفا می‌نمایند، این دو موضوع به‌طور جداگانه در فصول سوم و چهارم کتاب و به تفصیل بیشتری مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

در فصول پنجم و ششم کتاب و براساس مطالعات انجام شده، اپیدمیولوژی خودکشی در ایران و جهان براساس عوامل مربوط به زمان و مکان مورد بررسی قرار خواهد گرفت. به این ترتیب که در فصل پنجم به انواع روندهای زمانی خودکشی و در فصل ششم به انواع الگوهای جغرافیایی این پدیده اشاره خواهد شد.

با توجه به اهمیت روش‌های مورد استفاده در خودکشی به ویژه روش خودسوزی در ایران و با توجه به ناشناخته بودن این روش در میان سایر روش‌ها، در فصل هفتم نیز به روش‌های خودکشی با عطف توجه به روش خودسوزی پرداخته خواهد شد. بالاخره، فصل هشتم یعنی فصل آخر کتاب نیز به راه‌های پیش گیری از پدیده خودکشی اختصاص داده شده است.

امیدوارم که کتاب حاضر برای خوانندگان فارسی زبان مفید فایده قرار گرفته و خوانندگان محترم هرگونه نقص مشاهده شده در کتاب یا پیشنهادهای سازنده خود را به اینجانب منعکس نمایند تا در چاپ‌های بعدی مورد لحاظ قرار گیرد.

در خاتمه ضروری است از نظرات ارزشمند سه داور محترمی که متن کتاب حاضر را پیش از چاپ مورد مطالعه دقیق خود قرار داده بودند، سپاسگزاری نمایم.

هم‌چنین، از همکاری صمیمانه مسؤولین و کارکنان معاونت و مدیریت محترم امور پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی رفسنجان در جهت امور داوری و چاپ کتاب نیز قدردانی می‌نمایم.

کتاب اپیدمیولوژی خودکشی دارای هشت فصل است که در هر فصل مقدمه‌ای کوتاه، علت پرداختن به آن فصل را بازگو کرده است. ضمناً در پایان هر فصل، منابع مورد استفاده آن فصل نیز آورده شده است.

فصل چهارم کتاب به مساله مذهب و خودکشی پرداخته است. اگرچه مطالعه نیز روی تاثیر اسلام در خودکشی مطالعه‌ای کوتاه‌مدت است، ولی همین مطالعات نیز نشان‌دهنده تاثیر شگرف اسلام و اعتقادات اسلامی بر روی خودکشی دارد. به مقدمه این فصل توجه فرمایید.

اگرچه بررسی علمی تاثیر مذهب بر روی میزان‌های خودکشی از اواخر قرن نوزدهم میلادی و توسط جامعه‌شناس شهیر فرانسوی دور کهیم Dorkhim آغاز گردید، اما این مطالعات بیشتر بر روی مقایسه میزان‌های خودکشی در مسیحیان فرقه‌های پروتستان با کاتولیک متمرکز گردیده بود. با توجه به تاثیر شگرف دین مبین اسلام بر روی میزان‌های خودکشی در جوامع اسلامی سابقه مطالعات علمی در این زمینه طولانی نبوده و تنها به دو تا سه دهه اخیر باز می‌گردد. بنابراین، در فصل حاضر سعی خواهد شد که با مرور متون علمی در این زمینه تصویر دقیقی از تاثیر اسلام، بر روی پدیده خودکشی ارایه گردد. این فصل هم‌چنین به طرح افق‌های پژوهشی جدید که ضرورت انجام مطالعات گسترده‌تری را ایجاب می‌نمایند نیز خواهد پرداخت.

در خاتمه، ضمن آرزوی توفیق برای همکارمان آقای دکتر محسن رضائیان مطالعه این کتاب را به تمامی مخاطبان رازی توصیه می‌نماییم.